

prospěch obviněného, pak je jinými slovy řečeno totéž, co bylo o analogii pověděno nahoře. O analogii v neprospěch obviněného lze totiž mluvit pouze tehdy, pokud se jí stanoví za trestné něco, co zákon za trestné nestanovil, nebo pokud se jí stanoví trest, jenž v daném ustanovení obsažen není. »Analogie« týkající se přitěžujících okolností vlastně žádnou analogii není, protože soudce může aspoň v našem právu svobodně pokládati nějakou okolnost za přitěžující i když se nepodobá žádné ze zvláštních přitěžujících okolností, jež zákon demonstrativně uvádí.

Pokud jde o naše právo, nelze mluvit o analogii tehdy, když zákon výslovně odkazuje v jednom paragrafu na trest vyslovený v druhém paragrafu.²⁵⁾ Nemůžeme ani analogii zavrhnutí tam, kde ji zákon výslovně vyžaduje. Kde však tohoto výslovného zmocnění není a kde zároveň trestní sazba není přesně stanovena, je možno míti za to, že platí trestní rámec, daný kategorií trestného činu, o něž v daném případě jde. Tak jest tomu na př. u § 525 tr. z., kde stojí pouze, že úřadové mají uložit trest, jenž se jim zdá nejprůhodnějším a kde se tedy trest má pohybovat v rámci trestů pro přestupky proti mravopoctnosti. Jako konkrétní důsledek zákazu stanovení analogických skutkových podstat v našem právu budiž uvedeno, že nelze mluvit o účastenství na krádeži, když někdo ukryje peníze, které zloděj dostal za ukradenou věc, protože zákon mluví pouze o ukrývání ukradené věci. Podobně nemůže podle 4. odst. § 14 zák. na ochranu republiky č. 50/23 Sb. stíhán ten, kdo proti jednotlivcům popuzuje k zášti pro jejich jazyk atd., neboť zákon v tomto odstavci vyžaduje popuzování k násilnostem nebo k jiným nepřátelským činům, třebaže i popuzování k zášti je podle 3. odst. téhož paragrafu trestné, mířili-li proti celým skupinám obyvatelstva pro jejich národnost, jazyk, rasu neb náboženství nebo proto, že jsou bez výzvání.

Máme za to, že z uvedeného vyplývá, že zásada »nullum crimen, nulla poena sine lege« je neobyčejně důležitá a cenná. Odvrhnutí ji, znamenalo by, vrátiti se zpět o 150 let.

Keynesova obecná teorie.

(Dokončení.)

II. Keynesova Obecná teorie vzbudila velkou pozornost, jistě ne menší, než jeho dílo o penězích, vydané před šesti lety. Pozornost ta není jistě nezasloužená, neboť běží o práci myšlenkově velmi bohatou, přímo nabitou zajímavými postřehy, výrazy, srovnáními, napsanou vzletnými místy i vášnivě prudkými slovy. Jeho výklady však nejsou vždy stejně jasné. Čtenáři vadí, že autor zároveň buduje svou teorii a zároveň polemizuje s odpůrci. Leckdy říká to, co je jednoduché a snadno pocho-

²⁵⁾ Tak odkazuje na př. § 371 tr. z. na trest stanovený v § 365 tr. z.

pitelné složitě a obšírně a jinde zase odbývá to, co by zasloužilo pozornosti a podrobného, přesného rozboru, několika větami, nebo i slovy. Jsou místa, kde čtenář skutečně může pochybovat, co autor vlastně zastává. Přes tyto malé vady možno říci, že Keynesova kniha je po formální stránce skvělá.

Pokud se týče vlastního obsahu, není bohužel možno na tomto místě podrobiti Keynesovu knihu rozboru jakého by si zasloužovala a vzhledem k nedostatku místa nezbyvá, než všimnouti si věci nejzákladnějších. Osou díla je řešení otázky nezaměstnanosti a jeho obecnou teorii lze formulovati takto: Pro zvýšení zaměstnanosti má rozhodný význam investiční činnost, která se však zmenšuje, poněvadž výnosnost kapitálu klesá. Investiční činnost oživne vzroste-li výnosnost kapitálu vzhledem k úrokové míře. Proto je stále třeba snižovati úrokovou míru. Lze toho snadno dosáhnouti umělým rozmnožením peněz bez inflačních účinků, pokud není dosaženo plné zaměstnanosti. Keynes uznává, že rozmnožení peněz částečně přejele do výrobních nákladů a že stoupnou poněkud ceny a klesnou reálné mzdy, neboť tím se oživí výroba a stoupne zaměstnanost. Do své obecné teorie tak vsouvá zkušenost, že dělníci zpravidla snáze snesou snížení reálných mezd, než nominálních. K tomu je třeba říci, že otázka, nebudou-li dělníci bojovat o zvýšení mezd, není otázkou teoretickou, nýbrž otázkou konkrétního případu, který naprosto nelze generalisovat a tím méně použít jako argumentu pro teorii, která má obecně platit. Bude jistě záležet na tom, jaká byla životní úroveň dělnictva, jak bylo spokojeno s dosavadními mzdami a hlavně, jaké je jejich postavení v poměru k zaměstnavatelům. Dělnictvo dokonale odborově organisované pravděpodobně nepřejde mlčením snižování mezd suchou cestou a vynutí si jejich zvýšení. Takovou zkušenost máme zrovna v Německu v době poválečné, kde v jedné době mzdy dokonce předběhly ceny. Jisté však je, že nikde nezůstaly mzdy nominálně stejné až do dosažení plné zaměstnanosti, nehledíc k tomu, že si plnou zaměstnanost vůbec dovedeme těžko představit. Jestliže tedy vyloučíme obecnou platnost tohoto nutného Keynesova předpokladu, je naprosto stejné, řekneme-li, že rozmnožením peněz a snížením úroku stoupne zaměstnanost, nestoupnou-li nominální mzdy, jako že nestoupne zaměstnanost, stoupnou-li nominální mzdy. Tím obecnost Keynesova tvrzení padá a zbývá z něj jen zjištění nepružnosti a tím relativní stability mezd v konjunkturním cyklu. A to je stará a známá zkušenost, že mzdy pokulhávají za stoupajícími cenami. Na jiném místě říká Keynes, že za určitých předpokladů lze dosáhnout snížením nominálních mezd téhož účelu jako snížením úroku a snížením reálných mezd. Druhá cesta je nesporně schůdnější, poněvadž dělnictvo se nemůže tak dobře bránit, ale je přece pochopitelné, že z jejich nouze nelze ještě učiniti argument pro teorii, která má platit obecně. Vůbec si pak nedovedeme představit, jak by bylo možno podle takového receptu odstraniti nezaměstnanost struktuální, která není příznakem krátkodobé deprese, nýbrž, která vznikla změnou ve skladbě hospodářství, jak je tomu ve značné míře v některých státech dnes. Takovou dlouhodobou nezaměstnanost jistě nebude lze vyléčiti opatřením vysloveně konjunkturním, jako jsou manipulace úvěrové a monetární. Neméně pochybný je Keynesův předpoklad obecné teorie, že na zaměstnanost má všeobecně rozhodný vliv investiční činnost, a to v daleko větší míře než vlastní spotřeba. I když uznáváme za samozřejmé jeho tvrzení, že účelem každé výroby je v konečné fázi spotřeba, a že výroba spotřebních statků stojí ve výrobním procesu na posledním stupni a má tudíž relativně menší pružnost zaměstnanosti, než výroba kapitálových statků, nemůžeme nechat bez námitek obecnou platnost úsudku o samospasitelnosti investování jako léku proti nezaměstnanosti. Opět bude záležeti na skladbě hospodářství a na způsobu distribuce výnosů národní práce. Ve státech, kde je jistý vyšší stupeň saturace kapitálovou výzbrojí, bude pro-

blém zajisté jiný, než ve státě kapitálově chudém, kde jsou primitivní pracovní metody a kde se žije skoro v pravém slova smyslu z práce rukou.

Nejméně hodným obecné teorie se zdá být Keynesovo učení o penězích. O tom už se nadiskutovalo i u nás dost. Keynes dost nedbá rozdílu mezi peněží jako prostředkem směny a jako kapitálem. Rozmnožování peněz za účelem snižování úroku a financování investic ať rentabilních či nerentabilních by muselo vést k zničení peněžní soustavy a veřejných financí.

Domnívám se, že taková politika, ovšem rozumně prováděná, může být vhodným lékem proti deflační krizi a jako takový jej celá řada států s úspěchem prováděla a provádí, avšak prostředkem k udržení konjunktury nemůže být nikdy. Byla by to vyslovená inflace.

S tím úzce souvisí Keynesem odmítaný pojem »nucených úspor«. Je od Keynesa důsledné, že jej neuznává, kromě stavu plné zaměstnanosti, neboť jinak podle něho se vzrůstem efektivní poptávky nestoupají ceny, nýbrž zaměstnanost. Sám však uznává tento případ za ideální a připouští, že v praxi zpravidla vždy část zvětšené efektivní poptávky se absorbuje ve vzestupu výrobních nákladů a tím také cen. A každý takový vzestup cen přivodí nucené úspory těch, jichž reální odměny byly zkráceny a nucené úspory najdou svůj hmotný výraz v investici, zdánlivě pořízené za peníze, které byly lehce vyrobeny a vehnány do oběhu za účelem zvýšení zaměstnanosti.

Správné a velmi výstižné jsou Keynesovy definice mezní výkonnosti kapitálu, úroku jako odměny za nethesaurování, výklady o vlivu úroků na úspory, výklady o sklonu k likviditě a o likviditní prémii. Keynes říká, že výkonnost kapitálu klesá a předpovídá, že během jedné generace klesne na nulu. Proto, aby se nepřestalo investovat, je třeba snižovat úrok a třeba i negativním úrokem zamezit šetření, aby nezůstaly prostředky a lidi nezaměstnaní.

Můžeme v jeho myšlenkovém pochodu pokračovat. Snad jednou bude výroba natolik vybavena kapitálem, budou dokonalé a úžasné výkonné stroje a dokonalé výrobní metody, že už nebude běžeti o odstranění nezaměstnanosti, nýbrž práce, poněvadž mohutné kapitály obstarají všechny naše potřeby takřka samy. Jak to zařídit? V rámci daného hospodářského řádu to není možné. Keynes se však k němu vždy hlásí a proto také ani nenaznačuje řešení. Jeho zjištění, že výkonnost kapitálu klesá, je pravděpodobné, avšak opět ne obecně, zejména při dnešní tendenci k autarkii ne. Někde saturace kapitálem je značná, jinde je kapitálu nedostatek. Pro světové hospodářství, pokud lze o něm dnes mluvit, přesytení kapitálem dosud neexistuje a dlouho existovat nebude. Že by mohla klesnout fyzická výkonnost kapitálu, si nedovedeme vůbec představit. Naopak ta bude stále růsti. Klesati bude jeho výkonnost ve smyslu soukromohospodářském a odstranění nesnázi bude třeba hledati v lepší organizaci distribuce, kterou Keynes ve své knize tak zanedbává.

Celkově vzato, je Keynes ve svých názorech antarkistou, který hovoří pro řízení hospodářství a zejména pro živou a účelně reglementovanou řízenou investiční politiku. Tím si také vysvětlíme jeho sympatii k merkantilismu s jeho industrialismem a protekcionismem a pochopením pro liberální peněžní politiku. V předmluvě sám říká, že čtenáři budou »kolísat mezi míněním, že vůbec nemá pravdu a mezi míněním, že neříká nic nového«. Neodvažují si tvrdit ani jedno ani druhé. Keynes neoprávněně odmítá všechna dosavadní učení jako nesprávná a omezené platíci a vindikuje své obecné teorii obecnou platnost. Jeho teorie, pokud platí, má právě tak omezenou platnost jako ostatní. Váže ji sám na celou řadu předpokladů, které nemusejí býti a také nejsou vždy dány, užívá k jejím podepření řady nepřesných pojmů, spočívajících na psychologii jedince a kolektiva, které vůbec zeslabují vědeckou váhu jeho pouček,

vylučujúce leckde jejich teoretickosť a tým spíše názov teórie obecné. Myslím, že každá hospodárska teória, pokiaľ je pozitívna, môže mať platnosť len omezenou, jsou-li práve dány predpoklady, ze ktorých vycháza. Hospodárstvá bylo vždy živým a složitým organizmom, jehož vývoj nelze podříditi několika logickým úsudkům. Dnes to platí tím více.

Dr. F. Stránecký (Praha).

Krabbeho teória štátovedecká.

Krabbe bol profesorom ústavného práva v Leidene. Roku 1908 vydal prednášku *De Idee der peusonlijheid in de Staatsleer*, roku 1919 vyšla jeho kniha *Die moderne Staatsidee*, r. 1930 *Kritische Darstellung der Staatslehre* a r. 1906 *Die Lehre der Rechtssouverenität*. Vo svojich knihách soznamuje nás Krabbe nielen s modernou štátovedou, ale na historickom podklade vysvetľuje a odôvodňuje jej niektoré princípy a postuláty a zaujíma k nim kritické postavenie. Bohužiaľ, ako člen malého národa, nedosiahol na svetovom fóre takého uznania ako by bol zaslúžil.

Krabbe naväzuje svojimi dielami jak na školu solidaristické, tak i na Kelsena. Podľa neho pojem štátu značí vo všeobecnosti rád, ktorý pozostáva z národa na určitom teritoriu. Tradícia považuje za charakteristikou štátu podriadenosť určitých osôb. Nad určitým národom vystupujú ľudia, ktorí rozkazujú, a ostatní sú voči nim povinní poslušnosťou. Moderná veda sa snaží vyvodiť pojem štátu z práva. Štátom je národ, pretože v ňom sa nachádza právny život. A jeden štát sa líši od druhých zvláštnou stupnicou miery hodnoty práva, ktorej sa použije pri oceňovaní záujmov. Pri každom novom prameni právnej ceny stretáme sa s iným právnym životom a teda aj i s iným štátom. Keď je v štáte len jediná národnosť, tak vlastný právny život je bohatší a originálnejší. Kultúrne štáty našej doby sa rozlišujú hlavne rôznosťou na národnosti založeného právneho života, ktorého pôvodným a hlavným prameňom je právne cítenie centralizované a organizované v určitých obciach alebo provinciách. Z neho pochádza všetka cena práva, aj tá, na ktorej sa zakladá složenie zákonodárnej moci pre určitú časť ľudstva na pevnom teritoriu, a tiež jestvovanie neorganizovaného právneho cítenia, ktoré so uplatňuje neodvisle na právne organizovanom. Spoločnosť, ktorá má základ v takomto právnom cítení, predstavuje štát.

Funkcia štátna spočíva v určovaní právnej ceny verejných a súkromných záujmov, ale štát sa nikdy nesmie stať proste nejakou záujmovou spoločnosťou. Lebo práve tým sa vyznačuje moderná štátna myšlienka, že štátny kavalter národa možno nájsť výlučne len v jestvovaní samostatného prameňa právnej ceny, a nie v starosti o nejaké záujmy. Není tedy štát ničím iným než právna spoločnosť t. j. časťka ľudstva, pre ktoré existuje vlastné právo, vlastný, pôvodný právny prameň, teda časť ľudstva s vlastným, samostatným právnym životom.

Podľa Krabbeho opakujú sa v štátovede tri hlavné problémy.

1. Forma vlády, — akým spôsobom sa má uskutočniť právna idea.
2. Jak ďaleko siaha právna moc?
3. Jaký je základ št. moci?

Forma vlády bola a je rôzna. V novšej dobe však prevláda systém parlamentárny. Pri uskutočňovaní právnej idey nezáleží veľa na vonkajšej forme. Hlavné je, aby na prvom mieste zástupcovia národa, ale aj sám národ, mali silu povzniesť sa k objektivite, na ktorej má právo spočívať. Kde s rozšírením demokracie, postavajú sa v parlamente proti zá-